

Glosy a aktuality.

Z nesporné rozlukové praxe.

(Rozluka podle § 17 rozl. zák. — stav po vydání judikátu Pres. 978/40.)

V minulém čísle na str. 81 otištěno bylo s úplným odůvodněním rozhodnutí 21-členného senátu Nejvyš. soudu ze dne 15. prosince 1941 Pres. 978/41, vyslovující právní větu: »Rozsudek pro zmeškání ve sporu o rozvod manželství od stolu a lože nemůže býti podkladem pro zavedení řízení za povolení rozluky podle § 17 rozluk. zák.«

V dnešních poznámkách chceme pro rychlou informaci stručně a přehledně shrnouti stav, jaký se v praxi vytvořil tímto pro ni závazným judikátem, ponechávající stranou teoretické úvahy a nečiníce nároku na úplnost. V tom směru odkazujeme na glosy, periodicky uveřejňované pod hořejším nadpisem v ročnících IV. a V. našeho časopisu a zejména též na velmi cenné projednání vrch. soud. rady Jana Ptáčníka »Vady v řízení rozvodovém a rozlukovém« v prvních číslech ročníku 1941 »Soudcovských Listů«, kde se poukazuje na typické vady, vyskytující se v těchto manželských řízeních jak se strany soudu, tak i v žalobách, návrzích a opravných prostředcích stran, s citací příslušných rozhodnutí.

Cit. plenární rozhodnutí znemožnilo obcházení předpisů o dobrovolném rozvodu a zneužívání ustanovení § 17 rozluk. zák. k rychlému provádění stranami smluvených rozluk na podkladech rozsudků pro zmeškání. Znemožňuje ovšem jen rozluky podle § 17 rozluk. zák. (s převzetím výroku o vině z rozvod. rozsudku), takže mohou býti i takové rozsudky — po uplynutí roční lhůty — stejně

jako rozsudky pro uznání nebo usnesení o dobrovolném rozvodu býti podkladem rozluky pro nepřekonatelný odpor podle § 15 rozluk. zák.

Pokud však jde o rozluky podle § 17, ukazují některé nyní podané žádosti, že není zbytečno zdůrazniti, že rozlukový soudce nemůže »napravit« rozsudek pro zmeškání tím, že by sám dodatečně provedl důkazy v rozvodové žalobě nabídnuté. Navrhovatelé, opírajíce se o vytržená slova ze zákona (»dojde-li soud na základě šetření, při nichž jest se mu řídití zásadami nesporného řízení, ku přesvědčení, že by skutečnosti... odůvodnily výrok o rozluce«), přehlížejí, že musí jíti o skutečnosti již »ve sporu o rozvod najevo vyšlé«, a že, jak výše citov. rozhodnutí Nejv. soudu zdůraznilo, spor v důsledku zmeškání proveden nebyl. že v něm tedy žádné skutečnosti najevo nevyšly, nýbrž byly jen právní domněnkou vzaty za pravdivé pro zmeškání žalované strany podle § 396 c. ř. s., a to s platností jen pro rozvodovou rozepři, a že jakékoliv skutkové doplňování v nesporném rozluk. řízení jest vyloučeno.

Podkladem pro rozlukové říz. podle § 17 nemůže tedy býti:

1. rozsudek pro zmeškání (§ 396 nebo § 398 c. ř. s.), a to jak výslovně v čele článku právní věta, ani pro zavedení řízení, takže jest takovou žádost, jakmile rozlukový soudce zjistí, že šlo o kontumační rozsudek, zamítnouti a limine,

2. rozsudek pro uznání (§ 395 c. ř. s.), již podle dřívější praxe (rozh. č 11498 Sb. n. s. a poznámka na str. 81, předešlé číslo t. l.),

3. zakrytý rozsudek pro uznání (quasikontradiktorní), vydaný na podkladě dozaných (nesporných) skutkových okolností — § 266 c. ř. s., a to i když byly provedeny některé důkazy, o něž se však rozsudek neopírá.

Avšak ani na podkladě kontradiktorního rozvodového rozsudku nelze vždy povolití rozluky podle § 17 cit. zák., nedojde-li rozlukový soudce k přesvědčení, že skutečnosti, řádně zjištěné průvodními prostředky, byly by již tehdy odůvodnily výrok o rozluce, kdyby bylo bývalo na ni žalováno. Sem spadají případy, když zakládají tyto skutečnosti sice rozvodový důvod § 109 obč. zák., nikoliv však některý z rozluk. důvodů § 13 rozl. zák. — Na př. duševní choroba, kde nezjištěny předpoklady § 13 g), zlomyslné opuštění bez předchozí soudní výzvy k návratu podle § 13 c), opětovné urážky na cti nikoliv takové, že by se tíhou a závažností vyrovnaly ostatním rozluk. důvodům, rozvrat nemající kvalifikace § 13 h) (definice rozh. 14.835 Sb. n. s.) nebo nedostatečně zjištěný co do vzniku, průběhu, vyvrcholení a viny a pod. V tomto směru — a jedině v tom směru — jest oprávněn a povinen rozlukový soudce přezkoumatí zjištění rozvodového rozsudku. O tom bylo — s citací přísluš. rozhodnutí — více uvedeno v našich předchozích glosách, k nimž stačí poukázatí.

Stále ještě nebývá jasno, zda a kdy i manžel, na rozvodu výhradně vinný, může s úspěchem žádati o rozluky podle § 17 rozl. zák., a neustále bývá v žádostech, vyjádřeních a rekursech citováno doslovné znění § 17, že na podkladě rozvodu, pravoplatně vysloveného, může každý z manželů žádati o rozluky manželství. S tímto názorem se judikatura vypořádala definitivně v zásadním rozhodnutí č. 17.364 Sb. n. s., pokud byl

vysloven rozvod i pro hluboký rozvrat (§ 13 a). Podle tohoto rozhodnutí se sice z doslovu § 17 podává, že může každý z manželů žádati o rozluky za podmínek tam uvedených, tedy i manžel výhradně (převážně) vinný, ale tato možnost znamená pouze legitimaci k takové žádosti (a způsobilost, aby se o ní meritorně jednalo). Záleží však na okolnostech případu, lze-li věcně žádosti vyhověti, tomu tak bude zejména, připojí-li se k žádosti i nevinný manžel výslovně nebo alespoň nedostaví-li se k výslehu a tím dá najevo (§ 16 b rozl. zák.), že s rozlukou souhlasí. Jinak brání povolení rozluky výslovné ustanovení § 13 h) rozl. zák., že nelze rozluky vysloviti na žalobu manžela, na rozvratu převážně nebo dokonce výhradně vinného. A přičilo by se jasnému a nepochybnému znění zákona, aby takto vinný manžel mohl docílití pouhou žádostí v nesporném řízení to, co by mu musilo býtí odepřeno cestou řádné žaloby (Sb. n. s. 15.310). Tím spíše to platí, byl-li rozvod vysloven z jeho viny mimo pro rozvrat též i z některého jiného důvodu § 13.

Ale i pokud byl vysloven rozvod z výhradně viny navrhovatelovy pouze pro některý jiný zaviněný důvod § 13 (tedy bez hlubokého rozvratu), není na tom žadatel lépe, neboť § 13 rozluk. zák. až na případy, uvedené pod lit. g), h), i), dává legitimaci k rozluk. žalobě — a tudíž i k žádosti podle § 17 — jen nevinnému manželu (případně vzájemně vinnému), když praví, že lze o rozluky žalovati, dopustil-li se druhý manžel cizoložství atd. (srovn. Sb. n. s. 15.310, rozh. vrch. soudu v Praze R VIII 1/42 a j.)

I nadále platí zásada (ač vzhledem k tomu, co výše řečeno, ustupuje její praktický význam do pozadí), že nelze povolití rozluky podle § 17

k žádosti vinného manžela, když by se toto povolení přičilo dobrým mravům, což zahrnuje jednak případ, kdy vinný manžel svým jednáním úmyslně proti sobě vyvolal rozvodovou žalobu, aby pak na základě rozsudku docílil na svůj návrh rozluky, jednak případy, kdy by manželka na rozvodu nevinná (nikoliv spoluvinná!) byla povolením rozluky a případným novým sňatkem manželovým zkrácena na důležitých majetkových právech, zejména pensijních nárocích (Sb. n. s. 15.274).

Byl-li vysloven rozvod kontradiktorním rozsudkem z viny obou manželů, má rovněž každý z manželů právo žádati o rozluky, a záleží i tu na okolnostech případu, bude-li povolena:

a) je-li každý z nich vinen některým z důvodů § 13, nebyl-li však uplatňován ani vysloven rozvod pro hluboký rozvrat (§ 13 h), nestojí povolení rozluky nic v cestě;

b) byl-li rozvod povolen pouze z důvodu hlubokého rozvratu (§ 13 h), jest povinen rozlukový soudce ve smyslu výše uved. rozhodnutí Sb. 17.364 — ovšem na podkladě rozvodových spisů — zkoumati, zda manžel, o rozluky žádající, nebyl uznán převážně na rozvratu vinným, a jen v případě, není-li tomu tak (t. j. byla-li jeho vina stejná nebo menší), může rozluky povolit. Nebyla-li převážnost viny vzata v rozvodovém sporu vůbec na přetřes (zejména domáhaly-li se v koneč. návrzích rozvodu obě strany), nelze přes to rozluky povolit, navštědčují-li skutečnosti v rozvodové rozepři najevo vyšlé (zjištěné), že byl žadatel převážně vinen na rozvratu, nebo nelze-li alespoň podle spisů vyloučiti, že ho převážná vina na rozvratu stihá (rozh. č. 4509 a 9447 Sb. n. s.). Takové případy se nehodí pro rozhodnutí v řízení nesporném, a nepřipojil-li se druhý manžel k roz-

lukové žádosti, lze o rozluky pouze žalovati.

Byl-li rozvod vysloven z obojí viny nejen pro obapolně zaviněný rozvrat (§ 13 h), nýbrž i z některého samostatného jiného důvodu, odpůrcem zaviněného, jest rozluky povolit a netřeba hleděti k event. převážnosti viny na rozvratu.

V závěru jest upozorniti na často přehlížený předpis § 17 rozl. zák. in fine, podle něhož nelze vysloviti rozluky, pominul-li stav, uvedený v paragrafu 13 g) rozl. zák. (duševní choroba a příbuzné stavy). Šetření o tom (i znalci) jest provésti v rámci řízení nesporného.

Emil Steigerhof.

Res iudicata při rušebním činu.

I ve sporech z rušené držby nebo podobných pozemkových rozepřích (na př. negatorních žalobách) má své oprávnění obrana žalovaného, že jde o nárok již rozhodnutý a že tedy projednávání nového sporu brání pravoplatně rozsouzená rozepře. Při těchto sporech nebývá však právě nejjednodušší zjištění, že skutečně jde o nárok totožný s dřívějším sporným nárokem. Zásadně předpokládá totožnost rozepře jednak tytéž procesní strany (třebas v opačných úlohách), jednak též nárok. První podmínka není na př. dána, když v prvním sporu byla žalována pozůstalost, kdežto v novém sporu je žalován dědic. I kdyby tento v prvním sporu jako přihlašný dědic onu pozůstalost zastupoval, nemění se tím nic na skutečnosti, že v obou sporech jsou žalovány osoby různé. Jen tehdy je dána totožnost osob, když na místě jedné strany vystupují před odevzdáním pozůstalosti její právní nástupci (Horovo Procesní právo, vyd. 1928 II. d., str. 170).

Ohledně požadavku totožnosti nároku pak nutně všeobecně vytknou-

ti, že ji třeba posuzovati nejen podle žalobního návrhu, nýbrž také podle žalobního důvodu. Tímto je pak onen právní poměr, jenž vyplývá ze souhrnu skutečností žalobcem k odůvodnění jeho nároku tvrzených.

V konkrétním případě šlo o tento děj: Ve sporu pro rušenou držbu byl nyní žalobce uznán povinným uvést do původního stavu zoranou mez pozemku, poněvadž tím ruší právo chůze a jízdy trakařem nyní žalovaného. Exekučně pak bylo vymoženo, že zoraná mez byla uvedena do původního stavu (sjízdného a schůdného). Stalo se tak zmocněním podle § 353 ex. ř. Nato došlo k prvnímu sporu v roce 1938, kdy žalobce tvrdil, že žalovaný překročil meze stanovené konečným usnesením a soudním zmocněním: že totiž provedl na pozemku žalobcově kamennou dlažbu, a to zřízením dlážděné cesty v délce 50 m a šířce 120 cm a domáhal se výroku, že žalovaný je povinen odstraniti kamení navezené za účelem zřízení dlážděného chodníku. V enuciátě žalobním se dokonce objevila žádost, aby žalobce (!) nebyl povinen trpěti udržování kamením dlážděného chodníku k výkonu služebnosti žalovaného, nýbrž jen pěšinu zhotovenou z hlíny. Tato žaloba byla pravoplatně zamítnuta.

Na to v roce 1941 podal žalobce žalobu novou, v níž opět napadal rozšiřování služebnosti, jež si osobuje žalovaný navezením kamene v roce 1938 a zřízením kamenné cesty, ježto prý dříve stačil pro služebnost pruh pozemku asi 30 až 40 cm široký. Dále tvrdil žalobce, že svémocně chtěl odstraniti toto rozšíření služebnosti, byla však na něj podána žaloba pro rušenou držbu, načež si žalovaný exekučně vymohl restituci, totiž obnovení stavu z roku 1938. Zůstala tedy zachována ona kamenná cesta, již se bránil žalobce první žalobou. V nyní druhé žalobě zněl žalobní petit tak, že žalovaný je povinen odstraniti onu stezku a kámen zřízenou v roce 1938 a obnovenou v roce 1941 a navrátiti v původní stav, totiž měkkou pěšinu v šíři 30 cm.

První soud k námitce žalovaného žalobu odmítl jako věc již rozsuzenou: i když prý znění prvního rozsudku není doslova shodné s enuciátem druhého sporu, není pochybnosti o tom, že jde v podstatě o tutéž žalobní prosbu s tímž cílem.

Rekursní soud změnil toto rozhodnutí zamítnuv námitku věci rozsuzené. Ve svých důvodech pouká-

zal na rozdíl obou nároků. I v první žalobě sice šlo nejen o odstranění kamene, nýbrž i zřízeného již chodníku. V nyníjší žalobě se však domáhá žalobce i odstranění stezky obnovené v roce 1941. To je nový nárok vzniklý dávno po onom prvním rozsudku. Právě že v obou sporech šlo o rozřešení sporné otázky, zda žalovaný jako oprávněný z pozemkové služebnosti neprávem rozšiřuje své právo k tíži majitele pozemku služebného (§ 484 obč. zák.), záleží vždy při novém rušení resp. rozšíření na konkrétních okolnostech, v jakém rozsahu a jakým způsobem se tvrzené rozšíření stalo. Jednání provedené žalovaným v roce 1941 nemohlo býti tedy zkonsumováno rozhodnutím vydaným v roce 1938. Nelze také přehlížeti, že v prvním sporu nebyla vůbec řešena otázka, jakým způsobem (chodník či pěšina) a v jakém rozsahu smí žalovaný služebnost vykonávati. V žalobním návrhu je sice také část petitu vztahující se na tento předmět, leč ta se týká trpění žalobcova a nikoliv žalovaného. Tato část rozsudku řešící povinnost žalobcovu nemohla ovšem vůbec nabýti právní moci podle § 411 c. ř. s., neboť se vůbec netýká žalobního nároku: vždyť směřuje vlastně proti žalobci. Žalobní nárok v prvním sporu se týkal jen odstranění navezeného kamene a útrat sporu. Ostatní se žalovaného netýká a žalovaný nemohl také touto zbytečnou formulací nabýti proti žalobci nějakého nároku. Nebyla tím tedy zejména ani rozhodnuta sporná otázka způsobu výkonu služebnosti.

Nejvyšší soud usnesením z 15. října 1941 čj. R I 505/41 nevyhověl dovolacímu rekursu žalovaného a uvedl ve svých důvodech: V obou sporech jde sice o ochranu vlastnického práva žalobcova proti rozšiřování služebnosti chůze a jízdy trakařem po jeho pozemku a o uvedení

stezky do dřívějšího stavu. Rozdíl je jen v tom, že v prvním sporu vystupuje žalobce proti žalované nikoliv jako oprávněné ze služebnosti, nýbrž jako zmocněnkyni soudu ve smyslu § 353 ex. ř., která dané jí zmocnění za účelem uvedení zorané části pozemku do schůdného a sjízdného stavu překročila a jeho zneužila, a že proto žalovaná ručí jak za své zavinění, tak také za zavinění třetí osoby, kterou si sjednala. V tomto sporu je však žalován vlastník panujícího pozemku jako oprávněný ze služebnosti pro její rozšiřování a kromě toho žalobní petit jest i širší než v prvním sporu a to o další rozšiřování služebnosti. Nejde tu tedy o tentýž žalobní nárok, neboť žalobní důvod je rozdílný. Není-li tu totožnosti žalobního nároku, stačil již tento důvod, aby rekursní soud změnil napadené usnesení.

Jen pro zajímavost lze uvést, že rekursní návrh zněl pouze na zrušení napadeného usnesení »pro neúplnost, vadné hodnocení důkazů a pro nesprávné posouzení věci po skutkové a právní stránce«. Na výtku v dovolacím rekursu, že tedy rekursní soud změnou usnesení prvního soudu překročil rekursní návrh, uvedl nejvyšší soud, že rekursní soud byl k změně oprávněn, neboť návrh na zrušení jako obsahově širší zahrnuje i návrh na změnu napadeného usnesení. Není to ovšem zásada nová, neboť se již před tím objevuje v rozh. č. 9506 a 15.908 sb. n. s., že rekursní soud není vázán návrhem stran v rekursu a lze podle důvodů rekursních a povahy věci povolit změnu, i když bylo navrženo jen zrušení. Pro odvolací řízení je naproti tomu hájeno stanovisko, že v návrhu na změnu je zahrnut i návrh na zrušení, nikoliv však naopak (Krecha v Soudc. listech 1936, str. 265).

Jaroslav Zettl.

Ještě k nařízení o zabavení mzdy 1940.

I.

Podle § 14 nařízení o zabavení mzdy 1940 (Říšský zák. 1940, I, str. 1451) může být v Čechách a na Moravě pracovní příjem za dobu až do 31. XII. 1941 zabaven s použitím hranic pro zabavení tam dosud platných, vznikla-li dobývaná pohledávka před nabytím účinnosti tohoto nařízení (před 1. XII. 1940) a odpovídá-li to podle stavu poměrů spravedlnosti.

Okresní soud exekuční v Praze povoluje však soustavně — shledá-li, že uvedené předpoklady jsou dány — zabavení podle starých hranic bez časového omezení, a k dotazu poddlužníka sdělil v konkrétním případě výslovně, že jest věci dlužníka, aby po 31. XII. 1941 navrhl změnu zabavení na nové hranice, tedy patrně obdobně jako v případech § 9, jenž dovoluje nové stanovení hranice zabavitelnosti kdykoli se změní předpoklady pro její výměru, nebo § 12, jenž vyžaduje návrhu dlužníka nebo věřitele, aby byly na nové hranice převedeny exekuce provedené před 1. XII. 1940.

Krajský soud civilní v Praze neměl dosud — pokud je nám známo — příležitosti, přezkoumat cestou instanční tento postup, který podle našeho názoru naprosto odporuje jasnému znění § 14:

Určení času »za dobu až do 31. prosince 1941« (für die Zeit bis zum 31. Dezember 1941) nelze spojovat bezprostředně s výrokem »může být zabaven« (kann gepfändet werden), což by mohlo znamenat jen že zabavení podle starých hranic je přípustné do 31. XII. 1941 (t. j. k návrhu do té doby došlému) — jak s n a d činí okr. s. ex. v Praze, — neboť by to odporovalo obecnému smyslu slov, po př. gramatickým pravidlům jak v češtině tak v německém originále. Kdyby byl zamýšlen tento smysl, musel by předpis znít, že takové zabavení je možné »v době do...« (in der Zeit bis...) nebo ještě lépe prostě »do 31. XII. 1941« (bis 31. XII. 1941). Nemá-li výklad uvedeného ča-

sového určení odporovati pravidlům řeči a míti přece vůbec nějaký smysl, nelze je chápati jinak, než jako doplněk podmětu »pracovní důchod«, jehož je bližším omezením; § 14 nutno proto rozuměti tak, že dovoluje, zabavití podle starých hranic důchod příslušející za dobu do 31. XII. 1941, při čemž je teoreticky lhostejno (prakticky ovšem sotva možno — viz dále), zda příslušný návrh dojde až po 31. XII. 1941.

Sporné ovšem může býti, zda důchodem za určitou dobu, zde za dobu od 1. XII. 1940 — účinnost nařízení — do 31. XII. 1941, je odměna za práce v té době vykonané, třeba je splatna později, (jen v tom případě by byl praktickým i návrh došlý po 31. XII. 1941), nebo odměna v té době splatná třeba přísluší za práce jindy (později) vykonané.

Logičtější je řešení prvé, odměna za práce v určité době vykonané bez ohledu na splatnost, jednodušší však druhé řešení, hledící jen ke splatnosti odměny bez ohledu na to, kdy byla práce odměně odnověná vykonána. Ve většině případů se ovšem u běžných pravidelných zaměstnání obě řešení kryjí, odměna za práce v určitém období vykonané je též v témže období splatna.

Omezuje-li však možnost zabavení podle starých hranic na pracovní důchod příslušející za dobu do 31. XII. 1941 přímo zákon bez dalších podmínek, nelze požadovati po dlužníku, aby se splnění tohoto zákonného předpisu teprve domáhal návrhem na omezení exekuce do nových hranic, pokud jde o důchod za dobu po 31. XII. 1941, nýbrž k tomuto omezení nutno hleděti z moci úřední.

Navrhne-li proto vymáhající věřitel podle § 14 zabavení podle starých hranic bez omezení na důchod za dobu do 31. XII. 1941, má soud takový návrh zamítnouti, nebo aspoň částečně zamítnouti: při tom je rozhodnouti, zda by mělo býti odepráno zabavení důchodu, za dobu po 31. XII. 1941 příslušejícího vůbec, nebo jen pokud přesahuje novou hranici zabavitelnosti. Požadavku, aby exekuční návrh vyhovoval všem zákonným předpisům, přicházejícím v úvahu, by spíše odpovídalo usnesení, povolující zabavení jen důchodu za dobu do 31. XII. 1941 příslušejícího, (a to ovšem podle starých hranic), a úplně odpírající zabavení dalšího důchodu.

Navrhne-li však vymáhající věřitel zabavení podle starých hranic správně s omezením na důchod za dobu do 31. XII. 1941 příslušející, ale opomene učiniti výslovně jakýkoli další návrh ohledně platů po tomto dni příslušejících, máme za to, že tyto další platy nejsou vůbec zabaveny:

zásadně sice každé zabavení pracovního důchodu postihuje všechny budoucí platy až do uspokojení věřitele, ale platy po 31. XII. 1941 lze zabavití jen s omezením podle §§ 5 a 6 nařízení o zabavení mzdy, a návrh tohoto omezení nedbající by bylo zamítnouti. Mimo to se věřitel může domnívati, že k uspokojení jeho pohledávky úplně stačí zabavitelná — podle starých hranic — část platů dlužnickových za dobu do 31. XII. 1941 a proto úmyslně neučinil žádného dalšího návrhu, i odporovalo by základním zásadám ex. ř., povolovati exekuci v širším rozsahu, než bylo výslovně navrženo. Věřitelův předpoklad může se ovšem ukázati mylným, ku př. protože celá, podle starých hranic zabavitelná část důchodu za dobu do 31. XII. 1941 jest již vyčerpána staršími exekucemi; tu by ovšem byla exekuce bezvýslednou, nepostihující platy po 31. XII. 1941.

Doporučuje se proto, aby vymáhající věřitel navrhl ihned výslovně zabavení pracovního důchodu 1. za dobu do 31. XII. 1941 příslušejícího podle starých hranic podle § 14 (s uvedením skutkových okolností to odůvodňujících) a 2. pozdějšího důchodu podle nových hranic §§ 5 a násl. Pak je kryt pro všechny možné případy.

Naznačené pochybnosti dotýkají se ovšem i poddlužníka, jemuž nezbyvá, než si z opatrnosti vyžádati rozhodnutí soudu obdobně jako při střetu podle § 7. Máme totiž za to, že předpis §§ 7, 9 a 12, podle nichž se poddlužník osvobozuje, plní-li podle dřívějšího usnesení, dokud mu není doručeno nové, lze obdobně použítí i na takové, poddlužníkem vyvolané rozhodnutí, takže poddlužník, jenž si vyžádal rozhodnutí (poučení) soudu, o pravém rozsahu exekučního povolení podle § 14, jest tímto poučením vázán, ale i kryt proti ev. nárokům ať vymáhajícího věřitele, ať dlužníka. Určité potíže tu ovšem mohou býti, nemá-li takové poučení soudu formu usnesení, nýbrž jen pouhé sdělení. Rozhodně se nám však zdá povážlivé, ukládati poddlužníku buď tak podrobnou znalost zákona, aby si mohl sám výše na-

značené pochybnosti rozřešiti, nebo dokonce povinnost, cestou stížnosti do exekučního povolení domáhati se vyjasnění svých povinností u druhé stolice.

II.

Předpis § 14 budí však i jiné pochybnosti.*)

Výnos min. spravedlnosti z 31. XII. 1940, č. 61.546, doplňující vysvětlivky k nařízení o zabavení mzdy z 20. XII. 1940, č. 59.179 uvádí k § 14 příkladmo jen případ, kdy jsou staré hranice zabavitelnosti výhodnější pro věřitele. Také v praxi i nauce — pokud je nám známo — se mlčky předpokládá užití § 14 jen ve prospěch věřitele. Ježto od určitého stupně příjmového (stoupajícího s počtem rodinných příslušníků) je naopak stará hranice zabavitelnosti výhodnější pro dlužníka, naskytá se otázka, zda se také dlužník může podle § 14 domáhati toho, aby jeho příjem za dobu do 31. XII. 1941 byl (za předpokladů § 14) zabaven podle starých hranic zabavitelnosti. Ze znění § 14 samého se nabízí spíše záporná odpověď: podle tohoto předpisu výjimečně »může býti pracovní příjem zabaven« jinak, než nařízení obecně předpisuje. Zabavení však může navrhnouti jen věřitel, a tedy patrně také jen věřitel může navrhnouti odchylku od obecného pravidla. Kdyby byl chtěl zákonodárce dáti také dlužníku obdobné oprávnění, byl by je vyjádřil asi podobně jako v § 12, jenž dává výslovně oběma stranám, věřiteli i dlužníku právo, navrhnouti přeměnu exekucí provedených před účinností nového práva na nové hranice,

nebo aspoň nějakým slovním obratem, jenž lépe kryje i dlužnickou stránku poměru, ku př. »lze užití pro rozsah zabavení hranic«, nebo podobně. Celková snaha nového práva, chrániti dlužníka, mluví ovšem naopak pro právo dlužníka na staré hranice zabavení, jsou-li mu příznivější. Patrně by tento nárok musel uplatniti po doručení usnesení povolujícího zabavení podle nových hranic návrhem obdobným §§ 9 a 12. Uvážíme-li však, že nové právo je příznivější jen dlužníkům s nižšími platy, kloníme se přece jen k názoru, že dlužník nemá práva na staré hranice zabavení za předpokladů § 14, jež by prospívalo jen dlužníkům s vyššími platy, k nimž je nové právo přísnější než staré.

Další nejasnosti mohly by vzniknouti v případě, že věřitel odůvodněně navrhl použití starých hranic podle § 14 za mylného předpokladu, že mu jsou příznivější, ale ve skutečnosti by byly pro něho výhodnější hranice nové. 1. Lze snad z toho, že je § 14 předpisem ve prospěch věřitele vyvozovati, že i přes výslovný návrh na užití starých hranic se zabavení vztahuje na vyšší část důchodu, zabavitelnou podle nových hranic, 2. nebo může věřitel dodatečně navrhnouti — s účinkem pro nejdříve po pozměňujícím usnesení splatný plat — přeměnu na nové hranice, 3. či je zabavení ve starých hranicích podle § 14 neměnitelné a věřitel může nejvýše navrhnouti nové zabavení v nových hranicích — při čemž by ovšem částky, přesahující staré hranice, byly zabaveny jen v novém pořadí, a patrně bez nároku na útraty nového návrhu? — Právní jistota, zejména též poddlužníková, mluví proti řešení ad 1., řešení ad 3. je těžkopádné a neodpovídá celému duchu nařízení, kdežto řešení ad 2. by se mohlo opřít aspoň o předpis § 9, ovšem jen obdobně na základě rozšiřivého výkladu: § 9 vyžaduje

*) Otázku, zda lze podle slovného znění užití starých předpisů skutečně jen pro stanovení hranic, ale nikoli při výpočtu základny, či na základě rozšiřivého výkladu vůbec, řeší již Loulův komentář (str. 55), a nechceme se jí proto zabývat.

totiž změnu předpokladů pro výměru zabavitelné části, tedy změnu zevních skutkových okolností, kdežto v daném případě se mění jen věřitelova znalost těchto předpokladů. Nebylo by však snad překážek, aby vymáhající věřitel předem navrhl alternativně obojí hranice zabavení s tím že má platiti ta, jež podle vyjádření poddlužníka bude výhodnější.

III.

§ 5 nař. obsahuje návod pro výpočet nezabavitelné části pracovního důchodu při výplatě měsíční, týdenní a denní. Při jakýchkoli jiných výplatních obdobích (pokud nejde o zvláštní případy § 11 — mzda není splatna v opětujičích se platech) se nezabavitelná část vypočte úměrně stejným způsobem.

Jakmile má však dlužník v určitém časovém úseku (ku př. během jednoho roku) současně vedle sebe požitky, splatné v různých obdobích (ku př. měsíční služné, čtvrtletní bytné, vánoční odměnu) nutno řešiti otázku, zda mu z úhrnu všech platů má zbyti a) jen taková částka, jaká podle § 5 po př. dalších vychází, převedeme-li všechny platy na jediné výplatní období (ku př. k měsíčnímu služnému přičteme jednu třetinu bytného a jednu dvanáctinu zabavitelné části vánoční odměny — § 3 č. 4 — a teprve výsledek učiníme základem výpočtu podle §§ 5 a násl.) či b) přísluší-li mu vedle sebe nezabavitelné části, vypočtené zvláště z každého druhu platů.

[Číselný příklad: svobodný zaměstnanec, neposkytující nikomu výživy, má čisté — § 7 — měsíční služné K 4.000.—, čtvrtletní bytné K 4.500.—, vánoční odměnu 3.900 K, celkem tedy ročně K 69.900.—, po př. po vyloučení nezabavitelné části vánoční odměny ve výši poloviny měsíčního platu, nejvýše však ve výši K 1.500 — § 3, č. 4 — ročně zásadně zabavitelných 68.400 K.

Výpočet podle a):

K měsíčnímu služnému K 4.000.— se přičte třetina bytného K 1.500.— a dvanáctina zásadně zabavitelné části vánoční odměny K 200.— a výsledek K 5.700.— se jako průměrný měsíční plat vezme za základ výpočtu podle § 5:

K 5.700.— minus K 1.300 dáva přebytek K 4.400.— z něho tři desetiny jsou 1.320 K, zůstane tedy dlužníku volným průměrně měsíčně K 1.300.— plus K 1.320.—, dohromady tudíž K 2.620.—, čili ročně 31.440 K.

Výpočet podle b):

Z měsíčního služného K 4.000.— je volným K 1.300.— a tři desetiny z přebytku K 2.700.—, čili K 810.—, dohromady tedy K 2.110.—; vedle toho:

ze čtvrtletního bytného K 4.500 — přepočteného na měsíčních K 1.500.— je volno opět K 1.300.— a tři desetiny přebytku K 200.— čili K 60.—, dohromady 1.360 K měsíčně vlastně K 4.080.— čtvrtletně. dále pak zabavitelná část vánoční odměny, K 2.400.—, přepočtena na měsíční období, nedosahuje hranice zabavitelnosti a zůstává proto celá volná.

Dlužníku zůstane tudíž volným úhrnem 12krát K 2.110.— t. j. . . . K 25.320.—, plus čtyřikrát K 4.800.— t. j. K 16.320.—, a z vánoční odměny celá zásadně zabavitelná část . . . K 2.400.—, úhrnem tedy ročně . . . K 44.040.— tudíž o plných K 12.600.— ročně více než podle výpočtu a).]

Při výpočtu podle b) byl by zaměstnanec, jenž má náhodou platy, vyměřené současně v různých obdobích, ve velké a nijak neodůvodněné výhodě proti zaměstnanci se stejným ročním důchodem, splatným pouze v obdobích jednoho druhu. Již to stačí k závěru, že správným je výpočet podle a). Tomu nasvědčuje i § 3, č. 4, vylučující vánoční odměnu ze zabavení jen částečně: její zbytek zásadně zabavitelný, poměrně zřídka kdy dosáhne takové výše, aby přepočten na výplatní období ostatního pracovního příjmu, dosáhl hranice zabavitelnosti, a tedy by ustanovení, že jen část těchto platů je nezabavitelná, nemělo ve většině případů smyslu.

Zabavitelnou část, vypočtenou podle a) lze ovšem srážeti dvěma způ-

soby: A. celoroční srážka rozvrhne se úměrně na všechny platy, tak, aby se z každé výplaty sráželo poměrně stejně; při tom se tedy zachovají všechna původní výplatní období vedle sebe, B. nebo se zjistí, kolik má dlužníku zbyti z průměru platů, přepočtených na nejkratší, v úvahu přicházející, výplatní období, v každém tomto období, a vše ostatní se srazí; při tom ovšem odpadnou zcela výplaty v jiných obdobích než je ono nejkratší. (V případě výše příkladmo uvedeném by dlužníku zůstalo volným podle A. část měsíčního služného, menší než podle B., ale za to i část bytného a vánoční odměny, podle B. pouze část měsíčního služného, ale větší než podle A. Celoroční úhrn všech volných částí by byl ovšem stejný v obou případech.) Volba některé z obou možností jest ovšem spíše věcí hospodářskou a účetní, než právníkou.

Josef Štule.

✓ Judikatura o právním poměru ošetřovance k veřejnému ústavu léčebnému.

Provoz veřejných ústavů léčebných právě tak jako vůbec t. zv. veřejná správa nevrchnostenská zavdává mnohdy pochybnosti v otázce, zda právní vztahy užíváním ústavů vznikající podléhají právu soukromému či veřejnému. Veřejná správa může totiž býti plněna též uzavíraním smluv soukromých; v nejrozmanitějších oborech veřejných ústavů (vzpomeňme na př. na veřejné železnice, knihovny, lázně, poštu, nemocnice, školy, hřbitovy atd.) těžko mnohdy hledati přesnou hranici mezi ryze soukromoprávní úplatou a veřejnoprávním poplatkem. Podle prof. Hoetzla jest důsledkem veřejnoprávní povahy užívání ústavu veřejného, že i úplata za užívání jest veřejnoprávní, není-li opak jasně vysloven (Č. správní právo, Část všeobecná,

str. 70). Pro právní poměr destinátářů k ústavu hledá judikatura kritérium ve zkoumání intenzity veřejného zájmu, v zákonném vymezení kompetence úřadů politických při založení ústavu a ve výkladu jeho stanov. Velmi poučné jest v tomto směru rozhodnutí nejv. správ. soudu Boh. A 3819/24: Na základě zákonného zmocnění vydalo ministerstvo vnitřa předpisy o ústavech pro choromyslné; podle statutů se uhrážují výdaje ústavu z nákladů ošetřovacích za nemocné k placení způsobilé z jejich jmění a za nemocné k placení nezpůsobilé od jejich příbuzných k placení způsobilých a k tomu zákonně povinných, od obcí a korporací, pokud jsou dle zákona placením povinny, od jiných stran podle zvláštních závazků a konečně od zemských fondů zemí, v nichž ošetřovanci mají právo domovské. Veřejné ústavy jsou zařízením veřejného zdravotnictví, plní úkoly veřejné správy; nezávisí na jejich vůli, zdali některou osobu do ošetřování chtějí přijmouti, ani jaký plat za ošetřování má býti požadován, tyto poměry jsou všeobecně veřejnými úřady normovány. Jeví se tedy náklady ošetřovací jako poplatek za určité dávky a úřední jednání nutná v zájmu veřejného zdravotnictví. Bezplatné přijetí do ústavu jest aktem veřejného chudinství. Jde o poměry veřejného práva, o kterých mohou rozhodovati pouze úřady správní.

V praxi bylo tedy ošetřovné vymáháno na základě výkazů vydávaných ředitelstvím zemských ústavů pro choromyslné a opatřených doložkou vykonatelnosti. Změnu přivodilo rozh. nejv. soudu sb. 13.784, podle něhož takový výkaz není exekučním titulem, ježto nejde o rozhodnutí resp. opatření správního úřadu ve smyslu čl. II zák. č. 130 z r. 1930. Proto místo výkazů nastoupily nyní výměry vydávané zemským úřadem, odkud jde odvolání k ministerstvu

vnitru. Nejvyšší správní soud rozhodl nejpozději o takovém výměru, jímž byla pozůstalost po ošetřovanci uznána povinnou, zaplatiti zemi České ošetřovné, nálezem ze dne 17. V. 1941 č. 1298/40, v němž v podstatě poukazuje k cit. již nálezu č. 3819/24 a dochází k závěru, že k rozhodování o ošetřovném jsou příslušny úřady politické. K tomuto odůvodnění dlužno připomenouti, pokud jde o zemské ústavy, že netřeba se dovolávat jejich stanov, nýbrž nyní tvoří již bezpečný podklad příslušnosti správních úřadů organizační zákon č. 125/27, v § 35 a sl. Odůvodnění nálezu č. 3819/24 hodí se spíše na jinaké veřejné ústavy léčebné a humanitní, na př. na okresní nemocnice, které nejsou bezsubjektivními ústavami okresu, nýbrž samostatnými osobami právníckými. Veřejnoprávní pak jest nejen povinnost ošetřovance a jeho pozůstalosti, ale i povinnost dědice, zaplatiti ošetřovné. Nejv. správní soud v nálezu č. 132/XXI ze dne 7. VI. 1939 vyslovil zásadní stanovisko: O závazcích tkvících v poměru veřejnoprávním rozhodují správní úřady i tehdy, jestliže v tyto závazky sukcedovala pozůstalost nebo dědic. Veřejná práva nestávají se proto, že dědická sukcese jest soukromoprávním titulem nabytí práva, právy soukromými, nýbrž zůstávají právy veřejnými, o jejichž trvání a rozsahu zůstává rozhodování vyhrazeno úřadům správním. Srov. Boh. A 8446 z r. 1930.

Druhou stránkou vztahu ošetřovance k ústavu jest odpovědnost ústavu nebo za ním stojící veřejné korporace za zavinění při léčbě a ošetřování. Příznáme-li totiž s judikaturou nejv. správ. soudu, že vztah ošetřovance k veřejnému ústavu podléhá právu veřejnému, nemůžeme na něj aplikovati ustanovení XXX. hl. o. z. o. o náhradě škody. A přece judikatura, hledá

analogii v § 1313 a) o. z. o. a uznává odpovědnost nemocnice za vinu lékaře. »Třeba veřejné nemocnice jsou orgány veřejné správy«, dovozuje rozh. Vážný 15.141, »lze s nimi sjednati soukromoprávní smlouvu o léčbě. Proto přijetím do nemocnice vznikl závazek svým obsahem shodný se závazkem soukromoprávním. Plní-li jej nemocnice převzatými osobami, ručí podle § 1313 a) o. z. o.«

Tento rozpor judikatury o ošetřovném a o odpovědnosti jest velmi závažný.

Nelze ovšem popříti, že veřejné korporaci může vzejíti při výkonu veřejné správy nevyrchnostenské povinnosti k náhradě škody podle práva soukromého, na př. při správě budov, podniků, při provozu dopravních prostředků atd. Předpisy o soukromoprávní odpovědnosti lze tu aplikovati tehdy, je-li účel veřejné správy, jemuž ony soubory majetkové slouží, příliš vzdálený, než aby bylo možno jej považovati za právně rozhodný. Při smluvních závazcích naproti tomu respektuje judikatura účel veřejné správy, byť sebe vzdálenější, odůvodňující jím nutnost písemné formy projevů úřadu — viz rozh. Vážný 12.027 a j. Ve vztazích mimosmluvních musí ovšem praxe tříditi případy velmi blízké. Dopustil-li se na př. četník zavinění při zacházení se zbraní, posuzuje judikatura případ jakožto výkon veřejné moci, takže stát neodpovídá za náhradu škody; dopustil-li se viny při zacházení s koněm, jde o případ podle XXX. hl. o. z. o. Obdobně se hledá rozhraní při řešení odpovědnosti veřejné korporace za zřízení a udržování veřejných ústavů, na př. silnic, nemocnic, elektrizační sítě, vodovodu a dohled nad nimi. Viz dále rozh. Vážný 12.371, 15.621, 15.944, 11.651. Rozh. 13.490 rozlišuje veřejnoprávní povinnost obce, opatřiti osvětlení od soukromoprávní povinnosti, pečovati o řádný stav zařízení. Obdobně z rozh. 13.752 by plynulo, že od povinnosti veřejnoprávní, stavěti silnice a kanalisaci, jest lišiti povinnost soukromoprávní, zachovávat při této činnosti dbalost. V podstatě táž otázka byla předmětem kompetenčních konfliktů; rozh. oznámeno pro jejich řešení č. 470 z r. 1927 vyslovilo zásadní připustnost pořadu práva, rozh. 734/31 odkazuje naopak nárok proti obci vyzvozaný ze špatného provedení pouliční kanalisace, před úřady správní.

Pro odpovědnost veřejné korporace za výkon veřejné správy nevrchnostenské a za jednání jejích orgánů a zřízců jest rozhodující okolnost, že § 1313 a) o. z. o. předpokládá bezpodmínečně soukromoprávní smlouvu, a § 1315 předpokládá obstarávání svých, t. j. soukromých věcí osobou nezdatnou a že vůbec aplikace XXX. hl. o. z. o. jest přípustná jen s hlediska § 1 o. z. o. při vztazích převážnou měrou soukromých. Není pochyby, že rozhraní jest plynulé. Pokud jde o veřejné ústavy léčebné, lze říci, že je-li vztah uživatelů k ústavu podroben právu veřejnému co do poplatku ošetřovacího, nemůžeme současně tento poměr co do náhrady škody posuzovati jako soukromoprávní a dovolávati se pochybných analogií, není-li tu výslovného ustanovení o odpovědnosti. Bylo by ostatně očividně nespravedlivé, aplikovati analogicky přísná ustanovení o odpovědnosti za vinu při plnění úplatné smlouvy soukromé resp. při obstarávání soukromých věcí na ústav, plnění sociální poslání, přijímající do léčení každého bez ohledu na jeho platební způsobilost a spravovaný s vynaložením velkých nákladů zatěžujících veřejnou správu zdravotní. Ani při ošetřování na vyšších ošetřovacích třídách není poměr tento postaven zcela na roveň soukromému podnikání.

Při zkoumání právního poměru destinátářů k veřejnému ústavu léčebnému otvírá se nám tedy pohled na širší pole: odpovědnost za výkon veřejné správy. Publicisační tendence nové doby, jevíci se jak rozšířením kompetence úřadů správních tak i neobyčejným rozvojem nerozmanitějších ústavů veřejných činí tu žádoucí jasnou normativní úpravu, a to tím spíše, že ustanovení obč. zákoníka možno se tu odvolati jen ve zcela omezeném rozsahu.

Vladimír Hrdlička.

Obecní dávky při převodu nemovitostí.

V rozhodnutí Vážný 18.075 (viz str. 103 tohoto čísla Pr. pr.) vyložil Nejvyšší soud vůli stran tak, že zní-li smlouva na př.: »daň činžovní přechází na stranu kupující dnem 1. I. 1941«, musí prodávající nésti celou daň, předepsanou na berní rok 1941, tedy daň, splatnou (a place-nou) v kalendářním roce 1941. Pokud ji tedy platil snad již kupující, může kupující žádati její náhradu na prodávajícím.

Ve smlouvách se ovšem obvykle užívá klausule: »Daň činžovní s přírážkami, obecní dávky, poplatky a jakákoli jiná veřejnoprávní břemena přejímá kupující dnem...«.

Má tedy kupující též nárok na náhradu obecních dávek (z nájemného, všeobecné, zvláštní vodné, stočné, poplatek za odvoz smetí), které platil současně s daní činžovní (t. j. v našem případě v kalendářním roce 1941) ?

1. Pravidla o vybírání zvláštního vodného v hl. m. Praze, č. j. 178 fin. 3/1934), vydaná podle § 28 z. č. 329/1921 Sb. (viz sbírku »Pravidla o vybírání obecních dávek a poplatků ve Velké Praze«, vyd. 1935 nákladem hl. m. Prahy), mluví jasně o tom, že tato dávka se vybírá »za vodu... skutečně vzatou a to dle velikosti spotřeby...« — § 2 b), že platební listy se vydávají zpravidla čtvrtletně — § 12, č. 2, a že dávka se platí předem, kvartálně, poměrnými splátkami — § 12, č. 3. Z toho je tedy zřejmé, že co bylo v našem případě placeno v kal. r. 1941, jde k tíži kupujícího.

Podobně i u poplatku za odvoz pevných odpadků, neboť i zde jde o dávku »za skutečně dodanou nádobu« — §§ 1, 2 Pravidel, č. j. 3480/32 ref. fin., platební roz-

kazy se doručují do konce každého kalendářního roku — § 6, a poplatky jsou splatny předem — § 10.

2. Dávka z nájemného (č. j. 1746-fin. 3/34, viz Pravidla), má již povahu jinou a blíží se dani činžovní, jest vyměřována ze stejného základu jako daň činžovní, objekt, osvobozený od daně činžovní jest osvobozen i od dávky z nájemného atd. Zdálo by se tedy, že ve smyslu citovaného rozhodnutí NS měl by kupující nésti teprve dávky, vyměřené souběžně s daní činžovní na berní rok 1942 (tedy to, co platil v kalend. r. 1941 na dávky, že mu měl nahraditi prodávající).

Dávka z nájemného byla upravena zajisté podle vzoru domovní daně činžovní, ve smyslu zákona o daních přímých č. 76/1927 Sb. V době jejího zavedení ovšem platil původní zákon č. 76/1927 Sb., kde ještě rok kalendářní byl totožný s rokem berním, kdy se daň vyměřovala za tento, uplynulý rok a již v tomto roce byla kvartálně napřed splatna (srv. §§ 148, 269, 270 zák. č. 76/1927 Sb.). Zákonem č. 226/1936 Sb. byl berní rok posunut o 1 rok a tím se vlastně i přímé daně staly (chápano s dřívějšího hlediska, pro poplatníka) splatnými »pозadu«.

Tato novelisace netýká se však obecních dávek, které byly formálně upraveny zvláštním zákonem (resp. na základě zmocňujícího zákona č. 329/1921 Sb.). Rozdíl vynikne na tomto příkladu: Budova (neosvobozená od činžovní daně a dávek obecních) bude dokončena právě 1. I. 1941 a bude ihned pronajata: Domáci začne platiti daň činžovní až po doručení platebního rozkazu na berní rok 1942 a bude-li mu doručen až na př. 10. VII. 1942, zaplatí jen $\frac{3}{4}$ předpisu. Na obecní dávku z nájemného však musí ihned 1. I. 1941 složit poměrnou splátku, resp. po doručení plateb. předpisu — na př. 10. VII. 1942, musí zaplatiti celý předpis plus $\frac{3}{4}$. Od r. 1936 nastalo tedy rozdvojení: a) platby na daň činžovní, konané v r. 1941, jsou platbami na berní rok 1941, tedy »z výtěžku« 1940, a má je proto nésti prodávající, b) kdežto platby na dávku z nájemného, konané v r. 1941, jsou již platbami na berní rok 1941 ve smyslu původního znění zák. č. 76/1926 Sb., tedy, za kalendářní rok 1941 — a musí je proto nésti kupující.

(De lege ferenda bylo by ovšem záhodno upravit dávku z nájemného nyní po způsobu zákona o daních přímých, t. j. i zde posunouti rok berní kupředu.)

Antonín Špaček.

Po časopisech.

Souhlas úřadu práce k rozvázání pracovního poměru.

V Pracovním právu 12, XIV, z prosince 1941, obrací se Dr Karel Srna v článku »Zánik pracovního poměru a souhlas Úřadu práce« proti registrovaným*) již způsobům výkladu vl. nařízení č. 46/41 Sb.

Uvádí:

»Při řešení otázky, kdy není souhlasu úřadu práce potřebí, bylo všemi autory, touto věcí se dosud zabývajícími, zdůrazňováno, že oproti předchozímu stavu (vlád. nař. č. 323/39) se nyní (vlád. nař. č. 46/41) vyžaduje souhlas úřadu práce i při rozvázání pracovního poměru dohodou smluvních stran (tak na příklad Shejbal: Změny v omezení výměny pracovního místa »Pracovní právo« roč. XIV., čís. 8; Dr. J.

*) Právní prakse 1/VI, str. 29.